

ارزیابی یک درس در دو نوع ورودی دولتی و خودگردان

مهدی نعمت‌بخش*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۴؛ ۱۵(۲۶): ۱۸۹ تا ۱۹۱

مقدمه

چگونگی فرآیند پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های ما همیشه چالش برانگیز بوده و تلاش شده است که به بهترین وجه انجام شود. در فرآیند فعلی و با برگزاری کنکور سراسری، دانشجو معمولاً براساس هوش عمومی پذیرش می‌شود هرچند ممکن است در بعضی از رشته‌ها مثل پزشکی مهارت‌های دیگری برای پذیرش دانشجوی مناسب ضروری باشد (۱). اما در کنار فرآیند پذیرش، نحوه تأمین هزینه‌های آموزش دانشجو نیز مطرح بوده است. به طور کلی دو دیدگاه وجود دارد؛ دیدگاه اول همیشه طرفدار تأمین هزینه‌های تربیت دانشجو از منابع دولتی است. طرفداران این دیدگاه، ضرورت آموزش رایگان در سیستم آموزش عالی را مطرح می‌کنند. در مقابل این طرز تفکر دیدگاه دومی وجود دارد که تأمین منابع مالی تربیت دانشجو را در سیستم آموزش عالی از طریق منابع دولتی صحیح نمی‌داند و معتقدند که دانشگاه‌ها باید به سمت خودکفایی بروند و در عین حال کیفیت آموزش نیز حفظ شود. در این نوشته نظر نیست که این دو دیدگاه تحلیل شود. بلکه هدف این است که بیان گردد که نحوه وارد شدن به سیستم آموزش عالی آن‌قدر اهمیت ندارد که نحوه خارج شدن و به اصطلاح فارغ‌التحصیل شدن اهمیت دارد. به عبارت دیگر ارزیابی‌های مداوم درون‌بخشی از نحوه تربیت دانشجو (۲ و ۳) به مراتب مهم‌تر از نوع ورودی دانشجو است.

با توجه به این طرز تفکر، در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۴-۹۳ مقایسه‌ای بین عملکرد تحصیلی دو نوع دانشجوی ورودی دانشگاه در دو رشته داروسازی و پزشکی در درس فیزیولوژی قلب و گردش خون و تنفس انجام گرفت. در نیمسال یادشده ۲۶۸ نفر در ۴ کلاس درس فیزیولوژی را اخذ نموده بودند. منبع درسی کاملاً مشخص و منطبق با تعداد واحد درس بود (۳۰۰ صفحه قطع وزیری به زبان فارسی برای ۲/۵ واحد نظری). تمام سؤالات از این منبع درس بود که با ذکر صفحه در پرسشنامه امتحان ارائه می‌شد. دو امتحان رسمی میان ترم برای مبحث قلب (۶ نمره) و امتحان پایان ترم برای مباحث گردش خون و تنفس (۱۴ نمره) برگزار گردید. مدرسین برای هر چهار کلاس یکسان بودند. اساتید به غیبت دانشجو عنایت ویژه داشتند و به ازای هر غیبت نیم نمره از نمره نهایی دانشجو کسر گردید. نتایج مربوط به مقایسه نمرات دانشجویان برای رشته‌های پزشکی و داروسازی به تفکیک نوع پذیرش با استفاده از آزمون آنالیز واریانس در جدول ۱ ارائه شده است.

* نویسنده مسؤول: دکتر مهدی نعمت‌بخش (استاد)، گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. nematbakhsh@med.mui.ac.ir
تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۴/۲۲، تاریخ پذیرش: ۹۴/۵/۱۱

جدول ۱: مقایسه نمرات دانشجویان رشته‌های پزشکی و داروسازی در درس فیزیولوژی قلب و گردش خون و تنفس در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۴-۹۳ به تفکیک نوع پذیرش دانشجو

رشته تحصیلی	نوع پذیرش	تعداد	میان ترم	پایان ترم	نمره نهایی	تعداد قبولی
پزشکی	دولتی	۱۱۷	۱۲/۰۹±۳/۳۹*	۱۲/۳۸±۳/۵۹ [#]	۱۲/۷۸±۳/۵۹*	۱۰۲
	پرديس خودگردان	۷۰	۹/۷۲±۲/۹۵*	۹/۵۲±۲/۷۹&	۹/۹۱±۲/۶۲*	۳۷
داروسازی	دولتی	۴۳	۱۰/۰۳±۲/۴۱	۱۱/۶۴±۲/۸۳ [†]	۱۱/۶۵±۲/۵۳ [†]	۳۵
	پرديس خودگردان	۳۸	۹/۰۱±۲/۴۶	۹/۶۹±۳/۱۴	۹/۷۶±۳/۰۱ [†]	۳۱

نمره صفر غایب در پایان ترم به تعداد ۲ نفر داروسازی (خودگردان)، ۲ نفر پزشکی (خودگردان) و ۴ نفر پزشکی (دولتی) است. #، *، & و † برترتیب نشانگر تفاوت معنادار با بقیه گروه‌ها، با پزشکی (خودگردان)، با داروسازی (دولتی) و با داروسازی (خودگردان) است ($P < 0.05$).

در صد مردودی در رشته داروسازی در هر دو نوع پذیرش دانشجو ۱۸٪ بود هر چند که میانگین نمرات تفاوت اندکی دارد. اما در رشته پزشکی در صد مردودی در نوع پذیرش دولتی ۱۲٪ و در نوع پذیرش خودگردان ۵۲٪ است. این در صد مردودی زیاد نباید مسأله‌ای شود که به ضدیت با تفکر پذیرش دانشجوی شهریه‌پرداز منجر شود که این که در رشته داروسازی تفاوتی نداشت بلکه باید جرقه‌ای برای پایدار شدن تفکری باشد که هر که در یک رقابت سالم در فرایند آموزش موفق شود مطلوب است چه نوع پذیرش رایگان باشد یا شهریه‌ای و هر که موفق نشود باید در حیطه دیگری که توانمندی دارد رشد کند، خواه نوع پذیرش رایگان باشد یا شهریه‌ای.

واقعا یک سؤال مطرح است که چرا به نحوه ورود دانشجو بیش‌تر اهمیت داده می‌شود تا کیفیت و نحوه فارغ‌التحصیل شدن او از دانشگاه. معمولاً بدون تحلیل، دانشجوی شهریه‌پرداز سرزنش می‌شود و بدون ژرف‌نگری به کیفیت آموزش دانشجوی به اصطلاح دولتی اهمیت داده نمی‌شود. به نظر نویسنده ارتقای کیفیت آموزش در دانشگاه زمانی شکل واقعی و عینی به خود خواهد گرفت که بدون توجه به این که دانشجو به چه شکلی وارد دانشگاه شده است در یک نظام آموزشی یکسان بتواند توانمندی‌های خود را بروز دهد و چنانچه قادر به این امر نباشد صاحب مدرک تحصیلی نگردد. به نظر می‌رسد که این تفکر یک اصل است و باید در دانشگاه به آن عنایت ویژه گردد و در فرایند ارتقای آموزش زمانی را انتظار داشته باشیم که در سیستم غربالگری دانشجوی خوب از دیگر دانشجویان (به هر شکلی هم که وارد دانشگاه شده باشند اهمیت ندارد) تعداد فارغ‌التحصیلان در دانشگاه به مراتب کمتر از تعداد ورودی‌ها باشد، مسأله‌ای که تقریباً در دانشگاه‌ها فراموش شده است و تجربه هم ثابت کرده است که هر که وارد شد خارج شده است و این فرایند نامطلوب است. برای دستیابی به این هدف هم نباید نگرانی از انصراف دانشجو از دانشگاه و یا مردود شدن او از درسی را داشته باشیم که جزیی از فرایند ارتقای آموزشی است تا خارج شدن از دانشگاه‌ها ویژه توانمندا باشد.

منابع

1. Sabouri Kashani A, Zeinaloo A. [A New Criterion for Screening Medical Applicants]. Iranian Journal of Medical Education. 2002; 2(0): 48-48. [Persian]
2. Minaiyan M, Teimouri M, Ghorbani A. [Internal Assessment of Pharmacy Curriculum in Pharmacy and Pharmaceutical Sciences School in Isfahan University of Medical Sciences within 2008-2009]. Iranian

Journal of Medical Education. 2011; 10(5): 614-624. [Persian]

3. Khodaveisi M, Pazargadi M, Yaghmaei F, Alavimajd H. [Requirements for Effective Evaluation in Nursing Education: a Qualitative Study]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 11(6): 648-663. [Persian]